

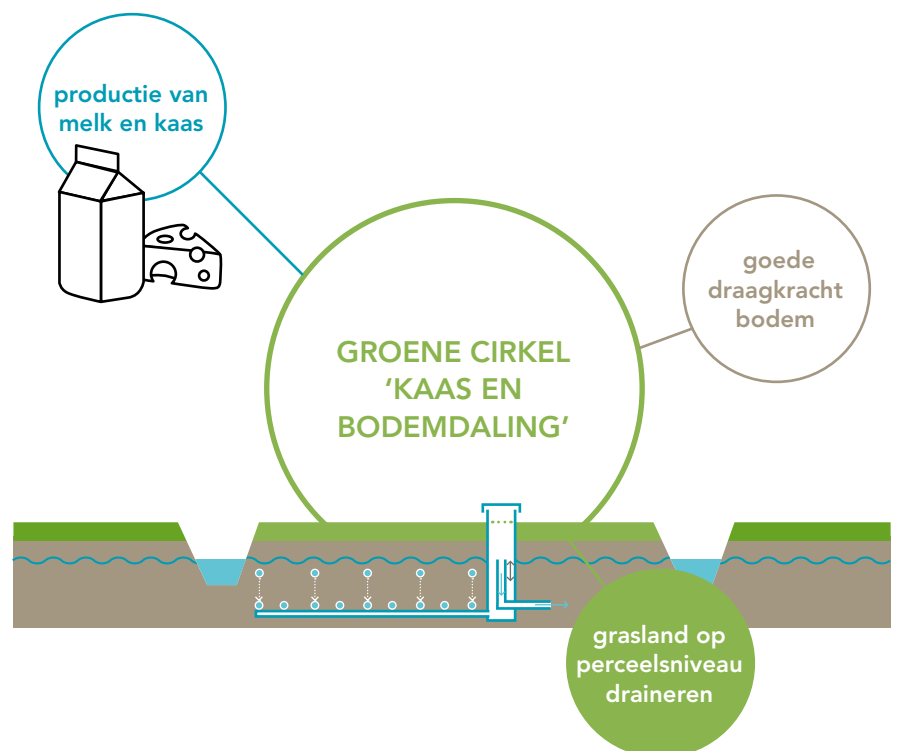
BOEREN MET WATER: OVER KAAS EN BODEMDALING

Hoe boer je op veen? In Zuid-Holland worden proeven gedaan met peilgestuurde drainage. Daarmee kunnen boeren zelf het grondwater sturen op hun percelen om verdere bodemdaling tegen te gaan.

Ad van Rees is melkveehouder in de Alblasserwaard, Zuid-Holland. Hij is lid van DeltaMilk, een zuivelcoöperatie met 185 leden. Zuivelfabriek De Graafstroom is onderdeel van deze coöperatie. Hier wordt jaarlijks 450 miljoen kilo melk verwerkt tot kaas. Het melkveebedrijf van Ad van Rees in de Alblasserwaard staat of valt – letterlijk – met de draagkracht van de bodem. Zijn bedrijf met 164 melkkoeien, 80 stuks jongvee en 40 schapen is gevestigd in het veenweidegebied. Dat betekent dat de bodem weliswaar vruchtbaar is, maar ook heel kwetsbaar. Omdat de percelen van Van Rees in de afgelopen honderden jaren vele malen overstroomden, bevat het veen in de bovenste laag ook klei. Daardoor is de grond vruchtbaar en oxideert het veen minder snel dan elders in de polder. Verder bevat de bodem 30 procent organische stof. Elke vier jaar wordt de bodemvruchtbaarheid onderzocht. Daar blijkt niks mis mee.

De kringloopgedachte

Nog een paar feiten: het melkveebedrijf van Van Rees omvat in totaal 105 hectaren grasland, waarvan een gebied van 30 hectaren een natuurdoelstelling heeft (weidevogels, maaibeheer). De vraag is: in hoeverre speelt kringloopsluiting een rol? Van Rees: “Door het begrazen onttrekken we voeding aan de bodem. Die nutriënten brengen we terug via de koemest. Maar de kringloop kan niet helemaal sluitend zijn. Onze koeien geven heel veel melk, het zijn echte topsporters.

Daar hoort een bepaald rantsoen bij. We redden het dus niet met Engels raaigras en Veldbeem alleen, en voeren daarom ook krachtvoer bij.” “Voor de percelen met een natuurdoelstelling geldt dat we alleen maaien en afvoeren. Het gras slaan we op als wintervoer. Er vindt daar dus geen bemesting plaats. Het is juist de bedoeling om de bodem te verschromen, hoewel dat op veengrond natuurlijk best een tijdje kan duren. Ondertussen hebben we voor de randen van onze percelen alvast een bepaald botanisch pakket afgesloten met het Collectief Alblasserwaard/ Vijfheerenlanden. Botanische weiderand, zo heet het pakket. Daarmee proberen meer biodiversiteit te krijgen.”

Draagkracht

Maar als het lang en hard gaat regenen wordt het spannend in de polder. Want de geschiktheid van het veenweidegebied om te kunnen boeren, blijkt vooral te worden bepaald door de fysieke draagkracht van de bodem. Van Rees: “Als de bodem erg nat is kunnen de koeien het land niet op, want dan ontstaat er te veel schade. Dan krijg je verdichting en er ontstaan plassen op het land. Zuurstof verdwijnt, en in het ergste geval zakken de koeien door de grond.” “Daarom houden we continu rekening met de draagkracht van de bodem, ook op momenten van hevige regenval. Dan is het niet verantwoord om gebruik te maken van de grond en zal het vee op stal moeten. Dat gebeurt gelukkig niet zo vaak. En in het voorjaar moeten we gewoon even geduld hebben voordat de koeien het land op kunnen.”

Dilemma's

Omdat de veenbodem steeds verder oxideert, wordt er gezocht naar allerlei oplossingen. Van Rees hoopt dat de boeren daarbij betrokken worden, maar hij maakt zich zorgen. “Er wordt gezegd dat we in het veenweidegebied naar peilverhoging moeten, dus naar hogere waterstanden. Dan ga je de bodem juist onder druk zetten omdat er dan minder zuurstof in komt. Als de bodem gedurende een langere periode helemaal verzadigd is met water, valt het bodemleven stil. Die kant moeten we niet op!”

Maar wat moet er dan wel gebeuren? “Vanuit de Groene Cirkel ‘Kaas en bodemdaling’ zijn we bezig om proeven met peilgestuurde drainage op te zetten. We gaan grasland op perceelsniveau draineren. Daarvoor komt op een bepaalde plek een pompput, waarmee we het grondwater kunnen sturen.” De vraag die opkomt is: is dat niet het werk van een waterschap? “Het zijn echt twee aparte trajecten. Het waterschap stuurt de peilen in de sloten, maar met peilgestuurde drainage stuurt een boer het grondwater op zijn perceel. Afgelopen zomer waren de eerste resultaten te zien in de Krimpenerwaard. Wat blijkt? Als je geen maatregelen neemt zakt het grondwater in het midden van een perceel tot 80 centimeter weg, maar met peilgestuurde drainage kun je het grondwater op 40 cm vasthouden. Dat is heel mooi voor de wortels.” Logisch dat Van Rees op zijn bedrijf ook een proef met peilgestuurde drainage wil uitvoeren. Wanneer? “Zodra de bodem dat toelaat.” ∞

FEITEN

- A Projectlocatie**
Alblasserwaard, Zuid-Holland
 - B Eigen doelen en ambities**
‘Duurzame zuivelproductie in eigen streek’
 - C Betrokken (keten)partners**
Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling met:
 - Zuivelfabriek De Graafstroom
 - Provincie Zuid Holland
 - Deltamilk
 - Rabobank
 - Waterschap Rivierenland
 - D Bijdrage aan de Transitie Agenda**
Actielijn ‘Circulair en regeneratief gebruik van bodem en nutriënten’
- Relevante interventies
- Peilgestuurde drainage op perceelsniveau (tegen veenoxidatie en bodemdaling)